11/06/2021

Απόστολος Βαρνάβας: Κλέος της Κύπρου και κήρυξ της Οικουμένης

/ Ορθόδοξες Προβολές

Πρώτος των εβδομήκοντα Αποστόλων και ισοστάσιος των δώδεκα. Κλέος της Κύπρου και κήρυξ της Οικουμένης. Να μερικοί από τους τίτλους τιμής, τους οποίους τόσο η αγία Γραφή, όσο και οι ιεροί Πατέρες απονέμουν στον ιδρυτή και προστάτη της Εκκλησίας της Κύπρου, τον μεγάλο Απόστολο.

Σύμφωνα με την αγία Γραφή ο Βαρνάβας ήταν «Ιουδαίος Λευΐτης, Κύπριος τω γένει» (Πράξ. 4, 36), Γεννήθηκε στη Σαλαμίνα της Κύπρου κι ανήκε στη φυλή του Λευΐ. Το αρχικό του όνομα ήταν Ιωσής και στα χρόνια που ο Κύριος ανέλαβε το έργο του, φαίνεται ότι βρισκόταν στην Παλαιστίνη. Εκεί γνώρισε τη χριστιανική πίστη και τόσο την αγάπησε, ώστε όχι μόνο ο ίδιος την έκαμε βίωμα και σκοπό της ζωής του, αλλά και φρόντισε κι αγωνίστηκε και στους άλλους να την μεταδώσει

με το κήρυγμα και τις παρακλήσεις του.

Για τούτο τον ζήλο του οι Απόστολοι τον μετονόμασαν από Ιωσή Βαρνάβα (Βάρνεβουά) λέξη εβραϊκή, που ελληνικά ερμηνεύεται «υιός προφητείας ή υιός παρακλήσεως». Και τούτο, γιατί «παρεκάλει πάντας τη προθέσει της καρδίας προσμένειν τω Κυρίω» (Πράξ. 11, 23). Δηλαδή παρακαλούσε και παρακινούσε όσους πίστεψαν στον Κύριο, να μένουν με όλη τους την καρδιά πιστοί κι αφοσιωμένοι σ' Αυτόν.

Πολύ νωρίς ο Βαρνάβας είχε συνδεθεί στενά με τον Σαύλο από την Ταρσό, τον γνωστό αργότερα Απόστολο των Εθνών Παύλο. Η Ταρσός της Κιλικίας, μια πόλη κοντά στην Κύπρο, εξακολουθούσε και τότε να 'ναι όχι μονάχα μια πόλη «μεγάλη και ευδαίμων», αλλά και μια πόλη των γραμμάτων. Εδώ λοιπόν θα πρέπει να γνωρίστηκαν στην αρχή οι δύο φίλοι. Και η γνωριμία αυτή θα πρέπει να διατηρήθηκε και να μεγάλωσε αργότερα στα Ιεροσόλυμα, όταν κι οι δύο, σύμφωνα με μια αρχαία παράδοση, συνέχισαν τις θεολογικές σπουδές τους κοντά στον σοφό τότε νομοδιδάσκαλο Γαμαλιήλ. Την υπόθεση αυτή αφήνει έμμεσα να υπονοήσουμε και το βιβλίο των Πράξεων, όταν μας λέγει πώς ο Βαρνάβας είναι εκείνος που παρουσίασε και συνέστησε αρχικά τον Παύλο στους Αποστόλους και σ' όλη τη χριστιανική Κοινότητα μετά τη μεταστροφή του κατά την πορεία του προς τη Δαμασκό. Ο Βαρνάβας θα πρέπει να αποτελούσε τότε, ένα επίλεκτο μέλος της Εκκλησίας των Ιεροσολύμων.

Μια από τις πράξεις του που είχε μεγάλη επίδραση στην πρώτη Εκκλησία, ήταν η πώληση ενός κτήματος που είχε στα Ιεροσόλυμα. Η πώληση έγινε με πρωτοβουλία δική του και τα χρήματα που έλαβε, τα πήρε και τα κατέθεσε όλα στα χέρια των Αποστόλων, για να χρησιμοποιηθούν για τις ανάγκες των πτωχών χριστιανών κι έτσι να παρηγορηθούν. Με τη χειρονομία του αυτή ο πραγματικός μαθητής του Χριστού έδωκε πρώτος το καλό και ζηλευτό παράδειγμα της έμπρακτης αγαθοεργίας στην αρχαία Εκκλησία. Ο Βαρνάβας πολύ ευδόκιμα εργάστηκε για την εξάπλωση της πρώτης Εκκλησίας και με το κήρυγμα. Μετά από κάθε ομιλία φρόντιζε να πλησιάζει ένα-ένα τους ακροατές και προσπαθούσε να τους παρηγορήσει και να τους ενισχύσει να μείνουν σταθεροί κι ακλόνητοι στην πίστη του Χριστού.

Με τον τρόπο αυτόν ο ζηλωτής Απόστολος εξελίχτηκε σ’ ένα πρώτης τάξεως ιεραπόστολο και πραγματικό παρηγορητή των χριστιανών, ώστε δίκαια οι άλλοι απόστολοι να του δώσουν το τιμημένο όνομα Βαρνάβας και να τον αναγνωρίσουν ισάξιο τους. Για τούτο τον λόγο κι ο πρώτος επίσκοπος της αγίας πόλεως Ιάκωβος ο Αδελφόθεος στον Βαρνάβα έσπευσε ν’ αναθέσει την τιμητική αποστολή να επισκεφθεί και να οργανώσει τη νεοσύστατη Εκκλησία της Αντιόχειας.

Ο χριστιανισμός στην πόλη αυτή, που αποτελούσε στην εποχή της τη «μητρόπολιν της Ανατολής», και που κηρύχτηκε από χριστιανούς Κυπρίους και Κυρηναίους, που διεσπάρησαν μετά από τον λιθοβολισμό του Στεφάνου, παρουσίασε μια ξεχωριστή άνθηση. Ο αριθμός των πιστών μεγάλωνε μέρα με τη μέρα. έπρεπε όμως όλοι αυτοί να οργανωθούν και να καταρτιστούν καλύτερα. Για τούτο το έργο το σοβαρό κι υπεύθυνο επιστρατεύθηκε και στάλθηκε ο Βαρνάβας στην Αντιόχεια. Κι αυτός δέχτηκε πρόθυμα και με χαρά την εμπιστευτική

αποστολή.

Η παρουσία του φλογερού Αποστόλου ανάμεσα στους χριστιανούς έγινε αφορμή να ενισχυθούν αυτοί και να αυξηθούν ακόμη περισσότερο. Η ταχεία κι αλματική πρόοδος δημιουργούσε πολλά προβλήματα και παρουσίασε απαραίτητη την ανάγκη βοηθού. Τότε ο Βαρνάβας θυμήθηκε τον παλαιό του συμμαθητή. Χωρίς να χάσει καιρό πηγαίνει στην Ταρσό, βρίσκει και παραλαμβάνει τον Παύλο και τον φέρνει στην Αντιόχεια.

Ευλογημένη χειρονομία. Πράξη που θα διαλαλεί ανά τους αιώνες τη δύναμη της χριστιανικής αρετής. Γιατί με την παρουσία του Παύλου η δική του προσφορά θα μειονεκτούσε και το κύρος του θα σκιαζότανε. **Ο Βαρνάβας** όμως δεν κοίταξε τον εαυτό του. Ο Βαρνάβας ενδιαφερόταν για το έργο του Χριστού και τη σωτηρία ψυχών. Η αδελφική συνεργασία των δύο Αποστόλων έφερε τα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Για ένα ολόκληρο χρόνο οι δύο συνειδητοί εργάτες του Ευαγγελίου δούλεψαν ακούραστα για την ανάπτυξη της Εκκλησίας. Κι η πρόοδος υπήρξε τέτοια, ώστε οι Έλληνες της Αντιόχειας για να διακρίνουν πια αυτούς και τη θρησκευτική τους κίνηση, τους έδωσαν ένα πολύ όμορφο όνομα, ένα όνομα ταιριαστό. Τους ονόμασαν χριστιανούς. «Εγένετο... χρηματίσαι τε πρώτον εν Αντιόχεια τους μαθητάς Χριστιανούς» (Πράξ. 11, 26). Ως τότε οι ακόλουθοι του Χριστού λεγόντουσαν «μαθηταί», «αδελφοί», «άγιοι». Από τώρα ονομάστηκαν και «χριστιανοί». Και το όνομα αυτό έμελλε να επιβληθεί και να επικρατήσει.

Το έργο των δύο Αποστόλων Βαρνάβα και Παύλου δεν επρόκειτο να περιοριστεί μόνο στην Αντιόχεια. Μια ανοιξιάτικη μέρα του 45 μ.Χ. ενώ οι χριστιανοί ήταν μαζεμένοι σ’ ένα σπίτι κι άκουαν το κήρυγμα – δεν είχαν ακόμη εκκλησίες και μαζευόντουσαν σε σπίτια – το Πνεύμα το Άγιο έδωκε ξαφνικά μια εντολή. «Λειτουργούντων αυτών τω Κυρίω και νηστευόντων, είπε το Πνεύμα το Άγιον αφορίσατε δη μοι τον Βαρνάβαν και τον Σαύλον εις το έργον, ο προσκέκλημαι αυτούς» (Πράξ. 13, 2). Ξεχωρίστε μου τον Βαρνάβα και τον Σαύλο για να τους στείλω στο έργο που τους έχω καλέσει. Και το έργο δεν ήταν άλλο απ’ αυτό, που ο ίδιος ο Κύριος είχε φανερώσει πριν από χρόνια στον Σαύλο, ότι θα τον αναδείκνυε Απόστολο του Ευαγγελίου «προς πάντας ανθρώπους».

Οι χριστιανοί της Αντιόχειας με σεβασμό κι ευλάβεια δέχτηκαν την εντολή του Κυρίου. Χωρίς καμιά ένσταση κάλεσαν στο μέσο της συγκεντρώσεως τους δύο διαλεχτούς, έκαμαν μια ειδική προσευχή γι’ αυτούς κι οι προϊστάμενοι πρεσβύτεροι έβαλαν τα χέρια τους στο κεφάλι των δύο Αποστόλων, για να δείξουν με τον τρόπο αυτό, ότι τους αναθέτουν ένα καινούργιο έργο και τους εξαπέστειλαν για τη μεγάλη αποστολή.

Οι δύο απόστολοι Βαρνάβας και Σαύλος με συντροφιά τον ανεψιό του Βαρνάβα Ιωάννη Μάρκο και με τις ευχές της Εκκλησίας ξεκίνησαν για την

πρώτη αποστολική περιοδεία. Αφού κατέβηκαν στη Σελεύκεια, βρήκαν εκεί ένα πλοίο, που αναχωρούσε για τη Σαλαμίνα της Κύπρου και μπήκαν μέσα σ' αυτό. Οι Απόστολοι προτίμησαν ν' αρχίσουν το έργο τους από την Κύπρο, γιατί ο Βαρνάβας ήταν Κύπριος κι είχε εδώ συγγενείς και φίλους και γνωστούς. Εδώ βρισκόντουσαν ακόμη χιλιάδες Εβραίοι που εργαζόντουσαν στα πλούσια μεταλλεία χαλκού του νησιού. Μα κι οι ντόπιοι, οι Έλληνες ήταν γνωστοί σαν άνθρωποι φιλόξενοι και πρόθυμοι ν' ακούσουν και να συζητήσουν θρησκευτικά θέματα.

Μόλις οι Απόστολοι έφτασαν κι αποβιβάστηκαν στη Σαλαμίνα, άρχισαν αμέσως το έργο τους από τις συναγωγές των Ιουδαίων. **Από τη Σαλαμίνα προχώρησαν στο Κίτιο όπου βρήκαν και χειροτόνησαν πρώτο επίσκοπο της ιστορικής πόλεως τον φίλο του Χριστού Λάζαρο και ίδρυσαν κι εδώ Εκκλησία. Κατοπινός σταθμός της περιοδείας τους υπήρξε η πολυάνθρωπη Ταμασός, η γνωστή για τα πλούσια μεταλλεία του χαλκού. Μετά προχώρησαν για την Πάφο, που ήταν τότε πρωτεύουσα της Κύπρου.** Ενώ περνούσαν από το χωριό Λαμπαδός, συνάντησαν εκεί τον Ηρακλείδιο, τον δίδαξαν την καινούργια θρησκεία και τον χειροτόνησαν επίσκοπο της Ταμασού. Στην Πάφο με το κήρυγμα τους η πόλη έγινε ανάστατη. Από τη μια οι φανατικοί Ιουδαίοι που κατοικούσαν εκεί, από την άλλη οι ειδωλολάτρες, που ένοιωθαν για τη θρησκεία τους βαθύ σεβασμό, ξεσηκώθηκαν ενάντια στους Αποστόλους. Συνέλαβαν τον Παύλο κι αφού τον έδεσαν σε μια κολώνα ενός ειδωλολατρικού ναού, του έδωσαν «τεσσαράκοντα παρά μίαν». Ο θόρυβος που δημιουργήθηκε από όλη αυτή την αναστάτωση έφτασε και στα αυτιά του διοικητή, του Σέργιου Παύλου, που θέλησε να μάθει την αιτία. Κάλεσε, λοιπόν, τους Αποστόλους στο διοικητήριο και ζήτησε να τους ακούσει. Εκεί βρισκόταν και κάποιος Ιουδαίος μάγος, εγωπαθής κι έξυπνος ο Βαριησούς, που εκτός από την εβραϊκή θρησκεία γνώριζε και την αιγυπτιακή φιλοσοφία. Γι' αυτό τον λόγο οι Αιγύπτιοι τον είχαν ονομάσει και Ελύμα (Ουλεμά) δηλαδή σοφό. Όταν ο μάγος άκουσε το κήρυγμα του Βαρνάβα πρώτα κι ύστερα του Παύλου, παρέταξε αμέσως με στόμφο τα ψευδοεπιχειρήματά του και ζητούσε με σοφιστείες και φωνές να εμποδίσει τον ανθύπατο να πιστεύσει. «Ανθίστατο αυτοίς Ελύμας ο μάγος, ζητών διαστρέψαι τον ανθύπατον από της πίστεως» (Πράξ. 13, 8). Μπροστά στη στάση αυτή του μάγου ο Παύλος άλλαξε τακτική. Γεμάτος από τη χάρη του Αγίου Πνεύματος και με την καρδιά φλεγόμενη από ιερή αγανάκτηση τον κοίταξε στα μάτια και του βροντοφώναξε: «Γιέ του διαβόλου, που είσαι γεμάτος από κάθε δολιότητα και ραδιουργία, εχθρέ και πολέμιε, κάθε δικαιοσύνης, δεν θα πάψεις, λοιπόν, να διαστρέφεις με τα σοφίσματα και τις πονηρίες σου το θέλημα του Κυρίου; Και τώρα να επάνω σου ξέσπασε η οργή του Κυρίου. Συ που είσαι τυφλός κατά το μυαλό και κατά την ψυχή, θα μείνεις απ' αυτή τη στιγμή τυφλός και κατά το σώμα για κάμποσο καιρό». Και ω του θαύματος. Ο Ελύμας από την ίδια

στιγμή τυφλώθηκε και ζητούσε χειραγωγούς. Το θαύμα έκαμε τέτοια εντύπωση στον ανθύπατο, που αμέσως πίστεψε. «Ιδών ο ανθύπατος το γεγονός επίστευσε εκπλησσόμενος επί τη διδαχή του Κυρίου». Δέχτηκε την αλήθεια του Θεού με την καρδιά του κι έγινε ο πρωτοπόρος μα κι ο σημαιοφόρος όλων των επισήμων κι αξιωματούχων, οι οποίοι ύστερα από αυτόν θα δεχόντουσαν το Ευαγγέλιο και θα πίστευαν στον Χριστό.

Από την Πάφο ο Βαρνάβας, σύμφωνα με το βιβλίο των Πράξεων, μαζί με τους δύο συνεργάτες του απέπλευσαν για την Πέργη της Παμφυλίας, την Αντιόχεια και το Ικόνιο της Πισιδίας, «την Λύστραν και Δέρβην και την περίχωρον της Λυκαονίας» (Πράξ. 14, 6).

Στην Πέργη φαίνεται να μη ασχολήθηκαν με το κήρυγμα τούτη τη φορά. Γιατί μόλις έφτασαν, ο καλός σύντροφος και βοηθός τους Μάρκος τους αφήκε κι επέστρεψε στα Ιεροσόλυμα. «Ιωάννης δε αποχωρήσας απ’ αυτών υπέστρεψεν εις Ιεροσόλυμα» (Πράξ. 13, 13).

Το κήρυγμα των Αποστόλων στους ειδωλολάτρες είχε τεραστία επιτυχία. «Ακούοντα τα έθνη έχαιρον και εδέξαντο τον λόγον του Κυρίου, και επίστευσαν όσοι ήσαν τεταγμένοι εις ζωήν αιώνιον διεφέρετο δε ο λόγος του Κυρίου δι’ όλης της χώρας». (Πράξ. 13, 48-49).

Οι Απόστολοι, όταν επέστρεψαν στην Αντιόχεια, έγιναν δεκτοί με σκιρτήματα αγνής χαράς. Η πρώτη συγκέντρωση μετά από την επιστροφή τους πήρε ένα χαρακτήρα πανηγυρικό. Σ’ αυτήν μίλησαν κι οι δύο Απόστολοι και με καρδιά ευγνώμονα διακήρυξαν «όσα εποίησεν ο Θεός μετ’ αυτών, και ότι ήνοιξε τοις έθνεσι θύραν πίστεως» (Πράξ. 14, 27).

Ο απόστολος Βαρνάβας ήθελε στη νέα περιοδεία που θα ανελάμβαναν, να παραλάβει μαζί του και τον Μάρκο, που ήταν ανεψιός του. Ο απόστολος Παύλος όμως πρόβαλε άρνηση στην πρόταση γιατί ο Μάρκος τους είχε εγκαταλείψει στην πρώτη περιοδεία κι έφυγε. Έτσι οι Απόστολοι χώρισαν. Μετά τον χωρισμό ο Παύλος με συνοδό τον Σίλα άρχισε τη δεύτερη ιεραποστολική περιοδεία, ενώ ο Βαρνάβας με τον Μάρκο ξαναγύρισαν στην Κύπρο.

Στην Κύπρο ο Βαρνάβας αφιέρωσε το υπόλοιπο της ζωής του. Μαζί με τον Μάρκο διέσχισε ξανά ολόκληρη τη νήσο. Στο σημείο αυτό τελειώνουν οι πληροφορίες της Κ. Διαθήκης για τον απόστολο Βαρνάβα. Μια παράδοση αναφέρει πώς ο ζηλωτής αυτός Απόστολος χειροτονήθηκε επίσκοπος της Σαλαμίνας, Αρχιεπίσκοπος δηλαδή του νησιού μας. Επίσης ότι κήρυξε το Ευαγγέλιο στη Ρώμη, τα Μεδιόλανα και την Αλεξάνδρεια. Κατόπιν ξαναγύρισε στην Κύπρο,

οργάνωσε την Εκκλησία της και στο τέλος την πότισε και με το αίμα του. Μια βραδυά ενώ δίδασκε στη Σαλαμίνα, τον άρπαξαν οι Ιουδαίοι, τον έδεσαν χειροπόδαρα και τον πέταξαν σ' ένα υπόγειο. Όταν νύχτωσε, τον έσυραν έξω από την πόλη και τον λιθοβόλησαν. Για να μη μείνει ίχνος από το έγκλημα τους άναψαν μεγάλη φωτιά κι έρριψαν μέσα το λείψανο για να καεί. η πρόνοια του Θεού όμως δεν επέτρεψε το ανοσιούργημα. Η φωτιά σβήστηκε και το άγιο σκήνωμα έμεινε άθικτο. Οι χριστιανοί που παρακολουθούσαν από μακριά τα γενόμενα, μόλις έφυγαν οι φονιάδες, έτρεξαν, πήραν το άγιο σώμα, το έπλυναν με καθάριο νερό και το έθαψαν με δάκρυα στοργής και θαυμασμού στη Σαλαμίνα. Επάνω στα στήθη του έβαλαν ένα αντίγραφο του Ευαγγελίου του Ματθαίου, που είχε αντιγράψει ο ίδιος ο Βαρνάβας.

Ο απόστολος Βαρνάβας δίκαια θεωρείται ιδρυτής και προστάτης της Εκκλησίας της Κύπρου διότι: 1) Ήρθε αρχικά το 45 με 46 μ.Χ. με τον Παύλο και

τον Μάρκο και αγωνίστηκαν για τη διάδοση του Χριστιανισμού στο νησί. 2) Αργότερα ο Βαρνάβας με το Μάρκο επιστρέφουν στην Κύπρο. Ο Βαρνάβας αγωνίστηκε με ζήλο για τη διάδοση και εδραίωση του χριστιανισμού. 3) Ο απόστολος Βαρνάβας ήταν ο πρώτος Αρχιεπίσκοπος Σαλαμίνας, δηλαδή Αρχιεπίσκοπος ολόκληρης της Κύπρου. 4) Έδωσε για την Εκκλησία της Κύπρου τη ζωή του. 5) Τον 4ο αιώνα, όταν η Εκκλησία της Αντιόχειας αμφισβητούσε το αυτοκέφαλο της Εκκλησίας της Κύπρου, ο απόστολος Βαρνάβας με όραμα στον Αρχιεπίσκοπο Ανθέμιο του υπέδειξε που ήταν το λείψανό του με το αντίγραφο του κατά Ματθαίον Ευαγγελίου. Τα τίμια αυτά δώρα προσέφερε στον αυτοκράτορα Ζήνωνα ο Αρχιεπίσκοπος και ο αυτοκράτορας επικύρωσε το αυτοκέφαλο της Εκκλησίας της Κύπρου και έδωσε στον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου τα γνωστά αυτοκρατορικά προνόμια.

Επιμέλεια: Ρένος Κωνσταντίνου, θεολόγος/ Ιερά Μητρόπολη Κωνσταντίας και Αμμοχώστου